

Spojrzenie na miasto Kraśnik

Kraśnik jest jednym z najstarszych miast Lubelszczyzny liczącym 38 tysięcy mieszkańców. Miasto o przeszło 620-letniej tradycji położone jest w południowo-wschodniej części regionu nad rzeką Wyżnicą.

Ze względu na położenie geograficzne Kraśnika od początku swego istnienia miasto i jego świątynie narażone były na napady ze strony Tatarów i Szwedów. Na początku XV wieku spłonął drewniany kościół pod wezwaniem św. Pawła. Jednak kilka lat później staraniem ks. Jana Kalińskiego w tym samym miejscu zbudowano drewnianą świątynię. W tym samym czasie po dotychczasowych właścicielach Gorajskich, Kraśnik dzięki małżeństwu Anny z Goraja przechodzi we władanie rodu Tęczyńskich-Rabsztyńskich. Jan Rabsztyński-Tęczyński rozbudował kościół. Przy budowie trzech nowych naw pracowali jeńcy tatarscy. Do dziś w portalu drzwiowym pod wieżą zegarową widoczna jest wyrzeźbiona w kamieniu głowa Tatara w turbanie.

Rozbudowę świątyni zakończono 16 maja 1468 roku. Ogromnych zniszczeń miasta, kościoła i budynków mieszkalnych dokonały liczne pożary. Rodzina Tęczyńskich-Rabsztyńskich wybudowała murowany klasztor w kształcie litery „L” oraz dokonała kolejnej, drugiej rozbudowy kościoła parafialnego poprzez dobudowanie dwóch kaplic: św. Walentego (obecnie Matki Bożej Nieustającej Pomocy) i św. Krzyża. Następnie dobudowany został chór muzyczny i mauzoleum pod chórem.

Kościół Parafialny

Kościół zbudowany pierwotnie w stylu gotyckim nabrał cech renesansowych. Trzecia ostatnia zmiana stylu dokonana w wieku XVII po spaleniu dachu kościoła przez Szwedów.

Po pożarze w 1657 roku nowe, zewnętrzne szczyty kościoła odbudowano w stylu manierystycznym, w stylu barokowym ambonę i ołtarz w kaplicy św. Walentego. Ponadto sprowadzono do kościoła dwa duże obrazy pędzla Dolabelli, które po odnowieniu zdobią do dziś ściany kościoła.

W latach 1907-1917 dobudowano w stylu eklektycznym wieżę zegarową. W roku 1960 w związku z założeniem centralnego ogrzewania przebudowano podziemia kościoła. Starania o piękno świątyni kraśnickiej nie ustały. Za zgodą Władzy Diecezjalnej na zamówienie parafii Rodzina Biernackich w roku 1973 wykonała i zainstalowała elektromagnetyczne 28 głosowe organy. W latach 1980-1983 przeprowadzono gruntowny remont więźby dachowej. Dach kościoła i dzwonnicy pokryty został blachą miedzianą. Odrestaurowano wnętrze kościoła, odkryte zostały cenne freski. Odnowiono cztery kamienne nagrobki: rodziny Tęczyńskich i Jana Kośli oraz cenne obrazy XVII i XVIII wieczne.

Przy kościele znajduje się również klasztor Kanoników Regularnych. Zakonnicy zostali sprowadzeni w 1468 roku z Krakowa przez Jana Tęczyńskiego i przebywali w Kraśniku aż do 1864 roku. Od tego czasu zespół klasztorny znajduje się w rękach księży świeckich. Po przeprowadzeniu kapitalnego remontu budynku pierwsze piętro wykorzystano na wikariaty dla księży. Na parterze natomiast znajdują się sale noszące imiona zasłużonych księży kraśnickich: ks. Jana Malinowskiego, ks. Prałata Józefa Kobylińskiego.

Sale te udostępnione są organizacjom i ruchom religijnym działającym w parafii. W 1996 roku zainstalowany został na wieży komputerowy zegar oraz komputerowo sterowane dzwony. Dziś odnowiona i zadbana świątynia kraśnicka jest żywym ośrodkiem życia religijnego miasta.

Zabytki kultury żydowskiej

Od XVI wieku istniało w Kraśniku liczne skupisko ludności żydowskiej, która otrzymała w 1584 roku przywilej osiedlenia się w mieście. Żydzi pozostawili w Kraśniku dwie synagogi położone obok siebie.

Wielka synagoga w Kraśniku została wybudowana pomiędzy 1637 a 1654 rokiem. W XVIII i XIX wieku budynek był przebudowywany. Podczas II wojny światowej Niemcy zdewastowali synagogę. Po zakończeniu wojny, w 1945 roku budynek odremontowano i przeznaczono pod warsztaty spółdzielni rzemieślniczej. Po 1980 roku rozpoczęto prace renowacyjne, które jak do tej pory ograniczono jedynie do położenia nowego dachu. Murowany budynek synagogi wzniesiono w stylu barokowym. Główna sala modlitwenna posiada pozorne drewniane sklepienie kolebkowe. Na ścianach zachowały się pozostałości polichromii z XIX i XX wieku. Na jednej z nich można zobaczyć wizerunki zwierząt. Budynek jest obecnie (od 1986 roku) gruntownie remontowany. We wrześniu 2005 roku udostępniono synagogę do zwiedzania. Cały dochód ze sprzedaży biletów przeznaczony jest na ochronę zabytku.

Badania wykazały w małej synagodze obecność pięciu warstw malarskich na ścianach. Najstarsze warstwy przedstawiają dekoracje roślinne, które składają się z kwiatów, zielonych liści i owoców. Budowę małej synagogi w Kraśniku rozpoczęto w 1823 roku, ukończono w 1857 roku. Była to bożnica dodatkowa, wzniesiona aby pomieścić wszystkich wiernych na modlitwach. Podczas II wojny światowej Niemcy zdewastowali synagogę. Po zakończeniu wojny, w 1945 roku budynek adoptowano na magazyn. W 1948 roku urządzono tutaj punkt skupu. W 1966 roku przebudowano częściowo budynek, zamurując część okien.

Atrakcyjnym miejscem dla zwiedzających jest **Regionalne Muzeum**, które ma siedzibę przy ulicy Klasztornej. Placówka powstała w 1976 roku.

Bogate zbiory zgromadzono w trzech działach: archeologicznym, etnograficznym i historycznym. Prezentowane są one na wystawach stałych i czasowych. Cenne zbiory przyniosły badania na zamku-dawnej siedzibie właścicieli Kraśnika oraz odkrycia na terenie Starego Miasta. W ostatnich latach zbiory muzeum wzbogaciły się o ogromną ilość zabytków, będącą efektem systematycznych badań. Zbiory etnograficzne prezentują zabytki związane z kulturą i sztuką ludowa regionu.

Załączkiem tych zbiorów były dary przekazane przez Stowarzyszenie Miłośników Kraśnika. Najciekawszymi eksponatami są: kolekcja ceramiki z XVIII wieku, duży zbiór eksponatów z zakresu kultury wsi i plastyki obrzędowej. W zbiorach historycznych największą wagę mają księgi z biblioteki Klasztoru Kanoników Regularnych, liczne dokumenty z okresu okupacji i obwieszczeń niemieckich, fotografie dawnego Kraśnika i jego mieszkańców oraz liczna dokumentacja ruchu oporu na terenie Kraśnika.

Tajemnicza, wyniosła góra położona na północ od rynku, oddzielona od niego głębokim wąwozem do dziś przetrwała w tradycji jako dawna siedziba właścicieli Kraśnika. Zamek zbudowany został przypuszczalnie przez Dymitra z Goraja na przełomie XIV i XV wieku. Otoczony był kamiennym murem i fosami. Później rodzina Tęczyńskich odziedziczyła miasto, które przez najbliższe lata przeżywało rozkwit. Kres istnienia warowni nastąpił w 1657 roku kiedy to Szwedzi spalili miasto i zamek. Ruiny rozebrano, a do dziś dotrwały zaledwie szczątki kamiennych murów.

Kraśnik to miasto pełne zieleni i czystego powietrza, położone w malowniczym zakątku Wyżyny Lubelskiej. Potwierdzeniem jego walorów przyrodniczych i krajobrazowych jest utworzenie *Kraśnickiego Obszaru Krajobrazu Chronionego* na terenie pięciu gmin. W mieście znajduje się kilka parków zieleni, które przyciągają spacerowiczów i dzieci o każdej porze roku.

Texte polonais sélectionné par « Kasia » DZIKOWSKA,

3ème Année ZKN Zamość, 2006-2007, kiti_66@yahoo.fr